

Usavršavanje kompetencija cjeloživotnim učenjem

Improving competences through lifelong learning

Primljeno: 10. 10. 2023.
Prihvaćeno: 5. 11. 2023.

**TEMA
BROJA**

Ivana Palčić Borić, knjižničarka

Knjižnice grada Zagreba
ivana.palcic.boric@kgz.hr

Sažetak

Obrazovanje i zapošljavanje teme su rasprave u svakom gospodarstvu u svim fazama razvoja. Dotiču cjelokupno stanovništvo, bez obzira radi li se o ljudima koji tek dolaze na tržište rada, ili o onima koje je zatekla reorganizacija poslovanja i razvoj tehnologije, stoga ne čudi da se sve veća pozornost posvećuje profesionalnom razvoju – kronološki, od redovitog do različitih oblika obrazovanja s ciljem profesionalnog napredovanja pojedinca, a time se povećava i kvaliteta njegova života. Cjeloživotno obrazovanje postaje ključni čimbenik u tom procesu. U različitim kulturama i društvima različito se poima, no uvijek se vodi načelom vertikalnog povezivanja odgoja i obrazovanja svih dobnih skupina, s ciljem poboljšanja kvalitete ljudskih resursa i prosperiteta društva. U Knjižnici Ivana Gorana Kovačića (Knjižnice grada Zagreba) njeguje se ideja o radnom kolektivu kao živom organizmu u kojem se isprepliću ljudi različitih karaktera i interesa, stoga se važnost pridaje jednako vrlinama, vrijednostima, kompetencijama i obrazovanju, kao i slabostima djelatnika u knjižnici. Imajući u vidu definiciju knjižnice kao mjesta susreta, učenja, razmjenjivanja znanja i iskustava, odnosno mjesta koje podupire obrazovni i odgojni proces u svakom smislu, knjižničari moraju biti ukorak sa zahtjevima suvremenog društva. Knjižnica za lokalnu zajednicu i korisnike podrazumijeva mjesto koje konkretnim znanjima podupire obrazovanje, mjesto koje nudi dobro osmišljene programe poticanja čitanja i kreativnog izražavanja, stoga je od iznimne važnosti motivirati i ulagati u cjeloživotno učenje i napredovanje pojedinaca u smjeru njegovih kompetencija i interesa. Članak donosi prikaz primjera dobre prakse, usavršavanje kompetencija i vještina s obzirom na interese pojedinca i potrebe kolektiva.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje, knjižnica, kompetencije knjižničara, obrazovanje, profesionalni razvoj

Summary

Education and employment are topics of discussion in every economy at all stages of development. They affect the entire population, regardless of whether it is people who are just entering the labor market, or those who have been affected by the business reorganization and the development of technology. Therefore, it is not surprising that increasing attention is being paid to professional development, chronologically from primary education to various forms of further education, with the aim of professional advancement of the individual, and thus also improving the quality of his or her life. Lifelong education has become a key factor in this process. It is understood differently in different cultures and societies, but it is always guided by the principle of vertical linking of education of all age groups, with the aim of improving the quality of human resources and the prosperity of society. In the Ivan Goran Kovačić Library (Zagreb City Libraries) we value the idea of the collective as a living organism, in which people of different characters and interests intertwine. Therefore, importance is given equally to the virtues, values, competences and education, but also to the weaknesses of the library staff. Bearing in mind the definition of the library as a place of meeting, learning, exchange of knowledge and experiences, i.e. a place that supports the educational process in its every aspect, librarians must keep up with the demands of modern society. For the local community and users, the library is a place that supports education with concrete knowledge, a place that offers well-designed programs to encourage reading and creative expression. Therefore, it is extremely important to motivate and invest in lifelong learning and development

of individuals in the direction of their competencies and interests. The article describes examples of good practice, improvement of competences and skills with regard to the interests of the individual and the needs of the collective.

Keywords: education, librarian competencies, library, lifelong learning, professional development

O cjeloživotnom obrazovanju

Cjeloživotno obrazovanje je kontinuirana aktivnost učenja u cilju stjecanja novih i nadopune starih znanja i sposobnosti usmjerenih osobnom, društvenom i poslovnom napretku. Učenje i profesionalno usmjeravanje mnogi povezuju s programima formalnog i neformalnog obrazovanja, no znanja usvojena inicijalnim obrazovanjem plastično se mijenjaju tijekom života pod utjecajem radnog iskustva, potreba i zahtjeva društva. No inicijalno obrazovanje samo je grafička matrica koja blijedi brojem otisaka pod utjecajem prakse i radnog iskustva.

U središtu cjeloživotnog stručnog oblikovanja i obrazovanja je svakako motivacija i kompetentnost pojedinca. Usavršavanje pojedinih stručnih i osobnih kompetencija je proces koji zahtijeva sinergiju programa obrazovanja, radne okoline i motivaciju pojedinca za preuzimanje aktivne uloge u planiranju svoje profesionalne karijere.

Govoreći o cjeloživotnom učenju i obrazovanju knjižničara, važno je istaknuti multiinstitucionalnu suradnju Nacionalne sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Odsjeka za informacijske znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Knjižnica grada Zagreba i Hrvatskog knjižničarskog društva koji su ostvarili nacionalni program trajnog profesionalnog usavršavanja knjižničara. Program se provodi u okviru Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj. S ciljem sustavnog planiranja, organiziranja i evaluacija programa trajnog profesionalnog usavršavanja knjižničara, kreiraju se godišnji programi izobrazbe osiguravajući primjereni sadržaj knjižničnim djelatnicima iz svih vrsta knjižnica.

Kompetencije i motivacija pojedinca

Pojam *kompetencija* podrazumijeva znanja i vještine, te sposobnost mobiliziranja istih u trenutku odgovora na kompleksne zahtjeve. Čimbenici poput karakternih osobina, samoevaluacija, želja za napretkom u profesionalnom smislu, jednako kao i brzi tehnološki napredak, gospodarske i socijalne promjene, demografsko kretanje stanovništva od pojedinca traže fleksibilnost i prilagodbu, zbog čega sustav odgoja i obrazovanja stanovništva mora biti fleksibilan u smislu ponude i prilagodbe individualnim potrebama pojedinca.

Prema definiciji knjižničar je stručnjak koji radi u knjižnicama i istraživačkim institucijama na prikupljanju, pohrani, čuvanju, obradi i korištenju informacija i građe na kojima je ona zabilježena.

„Zvanje se stječe školovanjem na dodiplomskoj ili poslijediplomskoj razini, u nekim državama i posebnim specijalističkim tečajevima. Bibliotekar se najčešće poslije specijalizira za rad u posebnim vrstama knjižnica s obzirom na korisnike i građu (narodna, dječja, školska, sveučilišna, znanstvena, specijalna, glazbena, knjižnice starih i rijetkih knjiga).”¹

¹ Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. URL: <https://www.enciklopedija.hr/> (6. 10. 2023.)

Bez obzira na vrstu, knjižnica mora biti mjesto susreta, učenja, razmjenjivanja znanja i iskustava, odnosno mjesto koje podupire obrazovni i odgojni proces u svakom smislu.

Narodna knjižnica, s naglaskom na dječjem odjelu, izvor je različitih shvaćanja i stavova o ulozi i važnosti čitanja od najranije dobi. Period odrastanja kritično je razdoblje u životu za usvajanje novih znanja, koje djeci i, mladim ljudima treba omogućiti stjecanje različitih iskustava i istraživanja. Važnost čitanja djeci od najranije dobi pridonosi dobrobiti i poticanju djetetovog razvoja i ljubavi prema čitanju, ali obuhvaća i razvoj brojnih kompetencija tijekom aktivnosti čitanja (usvajanje novih znanja, razvoj kreativnosti, interpretiranje i kritičko promišljanje informacije, rješavanje problema, razumijevanje važnosti cjeloživotnog učenja i građanska odgovornost).

Uzimajući u obzir kompetentnosti stečene formalnim, neformalnim i informalnim obrazovanjem, te radno iskustvo, cjeloživotno usavršavanje može se usmjeriti u dramsku pedagogiju kao oblik prenošenja i potpomaganja usvajanja znanja i vještina dječjeg knjižničara.

Zašto dramski odgoj?

Dramska pedagogija i drama za odgoj, prema Govedić², učinkovit je oblik iskustvenoga, djelatnog učenja kroz igru i proigravanje uloga, koje za cilj ima poticajno i kreativno odgovoriti na složene društvene i kulturne procese i izazove s kojima su svakodnevno suočeni djeca i mladi, jednako kao i oni koji se bave njihovim poučavanjem i odgojem. Suvremeno društvo za cilj ima razviti zdrave, zadovoljne i odgovorne pojedince prilagođavajući i po potrebi mijenjajući pristupe i načine poučavanja i usmjeravanja prema stjecanju vještina.

U području programa cjeloživotnog obrazovanja u polju dramske pedagogije istaknule su se dvije opcije. Pri Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2016. godine pokrenut je poslijediplomski specijalistički studij Dramska pedagogija. Studij mogu upisati pristupnici koji su prethodno završili sveučilišne diplomske ili dodiplomske studije iz polja: obrazovnih znanosti, pedagogije, informacijskih i komunikacijskih znanosti, sociologije, psihologije, edukacijsko-rehabilitacijske znanosti. Osim studija Dramska pedagogija, mjesto i primjer dobre prakse za stjecanje novih znanja i vještina, jednako kao i za usavršavanje već postojećih, svakako je Hrvatski centar za dramski odgoj (HCDO).

HCDO je nevladina udruga koja za cilj ima promicati, predstavljati i istraživati dramski i kazališni odgoj kao sastavni dio humanističkog odgoja. Centar djeluje kroz: organiziranje radionica, seminara, savjetovanja, izdavačku djelatnost, prikupljanje obavijesti o dramskom i kazališnom odgoju, suradnju s odgojno-obrazovnim i umjetničkim ustanovama te srodnim profesionalnim udrugama u Hrvatskoj i inozemstvu, te dodjelu stručnih zvanja i dodjele godišnjih nagrada i priznanja pojedincima, skupinama, organizacijama i ustanovama u Hrvatskoj i inozemstvu za doprinose dramskom i kazališnom odgoju i pedagogiji.³

² Govedić, N. Zašto svakom razredu treba dramski pedagog ili drama kao polivalentna metoda učeničke ekspresivnosti, rješavanja konflikta i građanske kulture u učionici // 3. Znanstveno-umjetnički simpozij s međunarodnim sudjelovanjem: Kako dramsko izražavanje doprinosi kvaliteti poučavanja: Zbornik radova: Zagreb, 29. – 31. kolovoza 2019./ uredila doc. dr. sc. Martina Kolar Billege. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 9-19.

³ Hrvatski centar za dramski odgoj. URL: www.hcdo.hr (6. 10. 2023.)

Stručno usavršavanje u praksi

U veljači 2023. godine u organizaciji HCDO u Centru mladih Ribnjak u Zagrebu, održane su dvije radionice govorne kulture i umjetničkog govora, jedna posvećena recitiranju, druga pripovijedanju. Zadaća radionice bila je osvijestiti temeljne značajke, kao i probleme i pitanja vezana uz oba izvedbena oblika te sudionicima ponuditi uporišta i smjernice za daljnji praktičan rad. Radionica *Pripovijedanje – pričanje – prepričavanje* održana je pod stručnim vodstvom dr. sc. Vladimire Velički, prof. metodike hrvatskoga jezika pri Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i dr. sc. Vlade Krušića, dramskog pedagoga i redatelja. U uvodnom predavanju *O pripovijedanju*, obrađene su teme: pripovjedač, pripovijedanje kao zasebna vrsta umjetnosti, simbolika bajke, hrvatske bajke i predaje, naglašavajući vrijednost tradicije i zabrinjavajuću činjenicu nepoznavanja hrvatskih bajki.

Slika 1. Predavanje *O pripovijedanju*

Poslije predavanja održana je radionica *Kako pripovijedati?* koja se sastojala od vježbe pričanja i prepričavanja po slušanju tradicionalnih hrvatskih bajki. Uprilичene su verbalna i neverbalna izvedba.

Slika 2. Vježba neverbalnog pripovijedanja

Slika 3. Vježba verbalnog pripovijedanja

Uslijedilo je predavanje pod nazivom *Pripovijedanje u odgojno-obrazovnom kontekstu* koje je obradilo teme jezično osviještene i jezično senzibilizirane nastave, te dobrobiti i svrhu pripovijedanja. Obradena je i metodička vježba *Kako djecu učiti pripovijedati?*

Završna radionica *Rad na neknjiževnim tekstovima* postavila je pred polaznike zadatak pretvaranja udžbeničkog ili informativnog teksta u pripovjedni tekst. Radionica je završila scenskim nastupom i video snimanjem istog u svrhu zajedničke evaluacije, a sudionicima su po završetku dodijeljene potvrde o sudjelovanju i stručnom usavršavanju.

Zaključak

Radionica u organizaciji HCDO, ispunila je očekivanja i želju za usavršavanjem u području interesa. Bila je usmjerena bogaćenju i upotpunjavanju vještina pretvaranja predloženog informativnog i faktografskog teksta u zanimljiv i lakše usvojiv sadržaj. Površnost prenošenja podatkovnog prometa koje se mehanički, bez razumijevanja memorira na kratko, točnije, na vrijeme koje je potrebno da se provjeri točnost upamćene faktografije, svakako ne pomaže izgradnju mreže znanja. Za posljedicu ima upravo suprotno, otuđenje učenika od gradiva i razvoj anksioznosti u odnosu učenik – znanje – edukator (učitelj, knjižničar). Osoba koja prenosi znanje – informaciju, mora biti vizionar i imati konstantnu otvorenost prema slušanju djece, pozivanju djece da postavljaju pitanja, dijele svoja razmišljanja i govore o svojim osjećajima i planovima. Djeca najbolje uče kad ne uzmičemo od realiteta, kad podliježemo refleksiji, kad postanemo tvorac sadržaja koji nudimo i stvorimo povjerenje u procesu prenošenja i usvajanja novih znanja.

Literatura

1. Čizmić, I. Plastičnost mozga i kritična razdoblja – implikacije za učenje stranoga jezika, (2018). Portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa – Hrčak. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/292399> (6. 10. 2023.)
2. Govedić, N. Zašto svakom razredu treba dramski pedagog ili drama kao polivalentna metoda učeničke ekspresivnosti, rješavanja konflikta i građanske kulture u učionici // Kako dramsko izražavanje doprinosi kvaliteti poučavanja: Zbornik radova: Zagreb, 29. – 31. kolovoza 2019. / uredila doc. dr. sc. Martina Kolar Billege. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 9-19.
3. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. URL: www.enciklopedija.hr (6. 10.2023.)
4. Hrvatski centar za dramski odgoj. URL: www.hcdo.hr (6. 10. 2023.)
5. Maštrović, T. et al. Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2009.
6. Visinko, K. Čitanje: poučavanje i učenje. Zagreb: Školska knjiga 2014.